

MATERE

S L A V K O G R U M

Toliko življenja je v tej visoki, svetli hiši, vedno se kaj godi in pričakuje. Povsod radostna pripravljenost na pomoč. V veliki, od svetlobe izmiti sobi leže po posteljah obla ženska telesa, v bolečnih naporih valovijo in bočijo trebuhe. Vsako toliko jim zavrta bolečina v križ, z udi poprimejo oporo in v mogočnem svodu jim vzkipi telo. S posinelimi obrazi stiskajo iz sebe rožnate plodove. Med stegni leži potem nekaj capljajočega, davečega se v joku, matere se dvigajo z razbolenimi, hlepečimi rokami — padajo onemogle vznak z osvetljenimi obličji. S plašno skrbnostjo spremljajo nato nevarne gibe mlade pomočnice, rahlo, drobno srečo v njenih rokah. Vprašujejo, koliko je ura. Z naglimi, odločnimi kretnjami oskrbi babica novorojenčka in že — že je treba hiteti k drugi, že poprijemlje druga posteljne robove. Tako vse polno radostnega posla in pomoči je v tej hiši, venomer se kaj godi; brez prestanka nova rožnata telesca.

Doli po cesti gredo včasih pogrebci mimo, mrtvašnica je v bližini. Toda pogrebci pokopavajo po večini le stare, obrabljene ljudi, tu gori se nas skoraj docela nič ne tičejo ti mrličji. Tako rožnato sveži so naši novorojenčki! Tudi če kdaj kateri obstane, ni to nikakšna smrt — capljati jenjajo pač, ne kričijo več; deteta so pač, ki nimajo več gibanja v sebi in se tako sčasoma ohladijo.

Mnogo se zgodi pri nas, včasih tudi kake žalostne stvari; tudi kake zelo žalostne stvari se včasih pripetijo. Vsakovrstne nepravilnosti se pojavijo med porodom, potem stojimo v skrbi pri posteljah ter iščemo izhoda. Premere medenic merimo, pretehtavamo zapreke; s točnimi sklepi skušamo določiti naše nadaljnje ravnanje. Pred dnevi se je rodil spaček, redek nestvor z zraščeni nogami. Ob takih dogodkih smo vedno s podvojenim zanimanjem pri delu, z vso vnemo mladih izsledovalcev napovedujemo ugotovitve, katerih pravilnost bo v kratkem potrdil dokončani porod. Pri omenjenem spačku smo bili docela različnih mnenj, nikomur ni prišlo na um, da bi mislil na tako redko nepravilnost, kakor je spačen plod. Le vodja klinike je napovedal okoliščine, ki so poleg drugih možnosti vsebovale tudi iznakaženost plodu. On je pač izredno previden v svojih napovedbah; zelo izkušen, utirjeno misleč; doživel je že vsa mogoča presenečenja, ne spušča se nikdar v ugibanja, temveč izpove samo to, kar se dá v resnici ugotoviti. Tako bi moral pri tej njegovi izjavi misliti vsakdo poleg nepravilne lege tudi na izpačen plod.

In res: žena se je mučila — mučila — slednjič — nekakšne bradavice, prsti? — šest, osem, deset bradavičic na debelem skupnem krnu — profesor je imel prav: spaček! In potem je ležalo pred nami — negibni, disciplinirani obrazi, nobenega vzklika, nobenih začudenih oči. Žena je začula jok, začutila med stegni toplo, gibajoče se telesce, zgrudila se je na ležišče — sveti nasmeh matere. Mati je nečesa drobnega, toplega, zibala bo v naročju, zaslanjala z dlanjo — —

Babica je opravila svoj posel, oskrbela to in ono, položila očiščeno dete pred nas na mizo. Sklonjeni obrazi: sympus! Spaček, katerega život je prehajal v debelo krno, po vsem videzu zrasli spodnji okončini, na koncu deset bradavičic, deset komaj naznačenih prstov.

Iznenada, brez vsakega vidnega vzroka — stal sem ob strani ter opazoval, kako jo bo obšlo doživetje — se je žena stresla, zajel jo je čuden drget in nemo, brez besede je potegnila odejo čez glavo. Vedela je!

Pravijo, da že vedno vedo, preden ugledajo, največkrat celó že, ko nosijo. In sramujejo se. Tako neznosno jo je sram, ogabne matere.

Potem je vprašala — tako mučno je že bilo od molka, morali bi že oditi, končati dogodek — in tedaj je nekaj rekla. Vprašala je — kakega spola je, prosim? Ni je zanimalo, kako je iznakažen (najbrže se matere bojijo, da bi jim bilo potem neprestano pred očmi), kakega spola je, je komaj slišno vprašala. Hudo je bilo, ker je tako vprašala, nemogoče je bilo odgovoriti — kajti nestvor ni imel na zunaj nobenega spola, izkvarjen je bil že od medenice dalje, imel je zrasle noge. Rekli smo — kako bi vam to povedali, gospa — — Dete namreč ni docela razvito — ni še popolnoma dovršeno v razvoju — ne dá se povedati z gotovostjo, ali je fant ali deklica. Sicer pa najbrže itak ne bo živelo in — često se zgodi, da se rodi še tako nerazvito, o, prav nič nenavadnega ni to! Posebno pri prvem otroku se rado pripeti — ej, še cel kup krepkih fantov boste rodili!

Tedaj — tedaj je nekoliko zahropela, zamolklo je kriknila: Saj to je — prav to je: nikdar več se ne bom upala! Jezus, Jezus, ali bodo sedaj vsi taki?

V dobri uri je novorojeno obstalo, krno se je izhladilo. Po hodniku je zaropotal voziček.

*

Na koncu hodnika steklena pregraja: Strogo prepovedan vhod! Ustavite korak, nihče navadnih ljudi s svojimi hrupnimi, v poslu dneva begajočimi stopinjami ne sme preko tega praga!

Tu notri je! Tu notri se izvrši!

Gori po stopnicah pridejo, iz čakalnic, iz sob za noseče. S pogumnim, zajetnim korakom, z očmi, iskrečimi se od pričakovanega čuda. Ali pa se tudi privlečejo napol mrtve, poteptane, izpljunjene od ceste. Kakorkoli: tam za pregrajo obnemi korak, ure in ure je tiho, potem — potem slednjič zaropota voziček po kamenitem tlaku.

Od tam se vedno vrneta dva, poleg žene leži na vozičku prijazen zavojček. Porazdele jih po sobah za otročnice. Tu naposled na svojem ležišču se žene pokrižajo. Molijo. Molijo in pozaspijo. Slednjič — slednjič zelo pozaspijo.

Včasih — včasih se pa vrne žena na vozičku tudi sama. Potem je zelo bleda. In po večini jo obdaja neki tuj, prodirljiv duh. Eter!

Zaman je potovala v tisto izbo.

*

V vsem prvem in drugem nadstropju se vrstijo sobane: otročnice. Tu jih leži po osem, dvanajst v enem prostoru, tovarišice so si v bolečini in nasmehu. Ob vznožju postelj na visokih nogah zibelke. Nekoliko zatohel, sladkoben vonj vlada po teh prostorih — mleko! Med ležišči se prestopajo usmiljenke, podajajo materam dojenčke na zabrekla prsa.

Po hodnikih plahutajo beli klobuki. Z neslišnimi koraki vznikajo usmiljenke iz temin, se zavešajo ob stenah. Sklanjajo se nad ležišča bele, voščene pomočnice. K vsem se sklanjajo enako, h kmeticam, meščankam — izgubljenkam, k vsem enako ljubeznivo, enako darujoče. Otirajo jim pot, dvigajo čaše k ustom. In žene same pozablajo vse — nič več niso soproge svétnikov, mizarjev, postopačev — tu ležijo, prisluškujejo dihom otrok, čistijo se jim životi. Zatohlost sladkobnega vonja. V skupni vrsti ležijo: žena pismonoše, trgovka, kmetica, služkinja, ki je pila pred porodom lizol. In pred tednom je ležalo v tej isti vrsti nedoraslo, komaj štirinajstletno dekletce. In otrokom vseh teh žen, žen posestnikov, prekupčevalcev, postopačev, otrokom, od Boga izprošenim ali s kvanto prekletim, je skupna bela mati sestra Majela. Zjutraj ob sedmih jih nalaga v skladovnice in odnaša v kopel. Obliva s toplo vodo, otira, da jim gore rdeča lička. Treplja jih, stiska k sebi. Brezmadežna bela mati.

Na večer pa, na večer prevzame službo dekla Marina. Ona ni usmiljenka, posvetna strežajka je, ki jo srečujem na noč, hitečo iz sobe v sobo. Vselej hiti, neusmiljeno poje zvonec, ki jo preganja iz kraja v kraj. Toliko žen leži tu in ona edina čuvarka za noč! Že dolga leta službuje tako, vedno samo ponoči, vedno iz sobe v sobo. Hudo mora biti, živeti samo za noč, poznati vse matere in novorojenčke le iz noči ter jim služiti. Večkrat sem že premišljal njeno usodo, smili se mi. Noge ji rade zatekajo, po službi pade kakor ubita v posteljo, hrope v zadušenem snu

do večera; ko vstane, ima le toliko časa, da v kapeli naglo pomoli in že mora po stopnicah gori v sobane. Zelo težko življenje ima, večkrat se moram v mislih ukvarjati z njo. Ne vem, kaj jo veseli, kaj jo prav za prav veže na življenje.

Zelo razvajen moram biti: vedno mislim, da mora imeti človek nekaj, česar se veseli, da vztraja pri življenju. Prepričan sem, da mora imeti nekaj, na kar čaka in kar mu pripravlja radost.

Slišal sem, da vsa leta ni niti ure zamudila službe. Tudi dopusta si nikdar ne vzame. Baje se boji, da ne bi medtem sprejeli druge, če bi jo morali nekaj dni pogrešati. Zvesta služabnica je pač.

S presenetljivo nežnostjo dviga s svojimi močnimi rokami deteta k sebi. Kadar kdo kriči ter budi izmučene žene iz spanja, se prestopa z njim po prstih po sobi in ga miri. Lepe uspavanke zna. Včasih prisluhnem, če grem kar tako po hodniku in slišim pesmi, ki jih ni čuti nikjer. Starodavne, pozabljene viže so, ali pa si jih sama sproti izmišlja.

Za vrati čujem njen glas, polglasno, zahripljeno hlipanje je. Ne motim se, joče.

In sedaj — petje! S težaškim, trudnim glasom poje, z glasom, zažetim od joka. Tralala, tralala — hojsa, hojsa, hojsasa — mlinar in vodica, v travi petpedica.

Poje in zopet joče. Pritajeno ihtenje je čuti izza vrat sobe za otročnice.

Čemu joče? Ali ji je kaj hudo? Sicer pa res, sam Bog ve, kaj jo veže na življenje!

Vstala je in se prestopila. Zbegam se. Zelo jo bo sram, ubogo ženo, če me opazi tu pri vratih. Odstopim, pogreznem se v temo.

Pojavila se je z otrokom v naročju, se tiho priplazila. Ozirala se je naokrog, se neskončno boječe, oprezovaje zatipala ob steni. Kaj ima v mislih? Ali namerava morda kaj zlega zvesta pomočnica?

V dečjo kopalnico poleg stopi, hlastno zapre. Privije luč.

Zakaj nosi sedaj ponoči otroka v kopalnico? To je vendar delo sestre Majele zjutraj ob sedmih. Takrat se kopljejo vsi novorojenčki skupno.

Tedaj sem bil skozi steklena vrata priča — kakor bi se ves dan veselila na to: razprostrla je otroka iz plenice, ga potonila v vodo in z neskončno ljubimkajočimi rokami umivala. Ga otirala potem raztepajočega in zopet povila. Nato — s hlastno roko si je odpela jopico ter stisnila otroka k prsim.

Grozavost me je obšla. Uboga, neoplojena mati! S čim vse, s kakimi stvarmi morajo ljudje vztrajati pri življenju!

Otrok je nekaj časa ležal mirno, potem pa, ker ni mogel prisesati mleka iz neblagoslovljenih prsi, je stresel glavico. Tedaj se je po hodniku zažrl zvonec. Marina je planila kvišku, si naglo zapela jopico. Potem je

za hip postala, njena postava je zanihala za stekli, z okorno roko je segla čez otroka ter mu narisala križke na čelo, usta in prsi. Zahvalila se mu je tako. Sproščena je zaprla veke.

Tedaj se je zvonec drugič zavrtal v temino. Marina je planila k vratom, se še enkrat obtipala po prsih. Pokorno sklonila glavo.

Nato je stopala po hodniku s trudno, povešeno glavo.

Neusmiljeno gospodari zvonec ž njo, povsod jo zaleze.

In sedaj se bo morala veseliti zopet celih štiri in dvajset ur na teh nekaj bežnih hipov — na teh nekaj bežnih hipov neusmiljenega materinstva.

*

Ko sem danes prevzel službo, je bila porodna soba skoraj prazna. Le dve ženi sta ležali tu, pa še od teh dveh je ena že odpravila. Koraki tovarišev, ki opravljajo jutrnji obhod, so pravkar zamrli na hodniku, jaz pa sem sedel za pisalno mizo, da se razgledam v svojem delu.

Kezele Julija, šestindvajsetletna, žena cestarjeva, noseča četrtič, rodila ob sedmih. Pri prejšnjih porodih vedno nepravilnosti lege, zato je prišla tokrat v bolnišnico. Toda prav sedaj je bilo vse v najlepšem redu, prišla je v porodno sobo ob enajstih zvečer, rodila pa že ob sedmih zjutraj. Zaobrnem se na stolu in jo pogledam. Pokojno spi, kakor otrok, in roke ima dvignjene v zatilje. Blagodejna radost me prevzame, neko občutje hvaležnosti, da smem biti pri teh stvareh navzoč, da smem služiti ženam v njihovih največjih bolečinah.

V roke vzamem drugi porodni list. Učiteljica, občinska tajnica. Občinska tajnica? Štiriintridesetletna, drugič noseča. Prvič splavila pred šestnajstimi leti. Sedaj torej v drugo noseča po šestnajstih letih. In ločena! Torej samska. Učiteljica pri Sv. Urhu. V hribih, osamljena. Kakšna usoda se skriva za to ženo?

Dvignem se, pristopim k njej. Pred mano leži lepa, izredno lepa žena. Z jasnimi, svetlimi očmi. Vidi se ji, da trpi. Vsako toliko ji izpreleti obraz drget in zapre oči. Vendar ne stoče. Popolnoma nemo prenaša bolečine.

Stopim nazaj k pisalniku in prečitam nadaljnje zapiske svojega prednika. Prvikrat samo splavila, torej je sedaj prav za prav še prvesnica! Štiriintridesetletna. Torej stara prvesnica! Ter ozka medenica, opasno zožena medenica! In prezgoden razpok mehurja!

Žena je že od včerajšnjega večera v porodni sobi. Prišla je torej prej ko ona druga, ki je že odpravila. In dospela je v porodnišnico že z razpočenim mehurjem. Ves čas ima redne popadke, ki pa očitno ne zaležejo mnogo.

Na koncu lista je povsem nenavaden pripis: Želi za vsako ceno živega otroka!

Opazujem ženo izza mize in skušam uganiti njeno življenje.

Štiriintridesetletna učiteljica, samska, ločena, živi zapuščena v hribih. Opravlja tudi službo občinske tajnice. Nekoč je bila že poročena in se je ločila. Sedaj živi sama, prihaja v leta in si je zaželela otroka.

Najbrže je postalo polagoma v teh letih zelo prazno okrog nje in ni imela ničesar več, na kar bi se veselila. In tako se je domislila otroka. Sedaj ima samo še eno pred seboj: otroka!

Bog ve, komu se je darovala! Najbrže je postala samota okrog nje nekega dne tako brezupna, da je izzvala prvega kmetskega fanta, ki ji je prišel nasproti. Sedaj je oplojena in se ne zmeni za ničesar več. V njej raste pričakovano čudo.

„Želi za vsako ceno živega otroka!“

*

Učiteljica trpi že šestnajst ur. Ves čas se je z nadčloveškim naporom premagovala in nikdar kriknila, sedaj pa jo je zapustilo samozatajevanje. Ob popadkih tesnobo ječi, z očmi pa prosi odpuščanja, ker ne more več prenašati bolečin nemo. Občutek imam, da namenoma prikriva bolečine, ker se boji, da bi pokrenili kaj odločilnega. Boji se, da bi ji vzeli otroka!

Toda čeprav postajajo popadki vedno bolestnejši, glavica se ne premakne nikamor dalje. Na istem mestu tiči kakor včeraj ob osmih pri sprejemu. In s skrbjo opazujem, da postajajo popadki kljub bolečinam vedno slabotnejši, krajši. Naposled leži pred menoj do smrti izmučena žena, ki s strahom blodi naokoli z očmi, pri tem se pa še vedno bedno nasmaha.

*

Odločiti sem se moral in dati ženi injekcijo, ki vzame porodnici vse bolečine, obenem pa tudi zaustavi porod za več ur. Na ta način dosežemo, da se žene odpočijejo in nadaljujejo potem porod s svežimi močmi.

Ječanje je potihnilo, žena je spokojno zaprla oči. Sedim pri nji in jo držim za roko. Že sem mislil, da jo je zajelo globoko spanje, ko je iznenada odprla oči. Trudno, hvaležno se mi je nasmehnila. Potem jo je naenkrat prevzela čudna zgovornost, morala je govoriti. Po tolikih urah trpljenja je čutila tako olajšanje, bila mi je tako hvaležna, da se ji je zdelo potrebno, da se izpove. Tako sem zvedel njeno povest.

Najbolj se je razgovorila o svojih dekliških letih in pa o svojem očetu. Čeprav je bil oče kriv, da se je njeno življenje razbilo, vendar

je govorila o njem s čudno vdanostjo in ga ni niti za trenotek obtoževala. Svoj čas je bil oče „uradnik“, sluga na davkariji, na to je bil zelo ponosen, na stara leta pa je odprl majhno gostilnico v bližnji okolici mesta. Bila je edinka in oče je živel samo za njo. V njihovo hišo je zahajala ob nedeljah gospoda iz mesta in očetu je zlasti ugajalo, da so ga večkrat počastili tudi gospodje višji uradniki iz sodnije. Med njimi je bil tudi mlad doktor, sodni pripravnik, ki je postal njena usoda.

Bila je tedaj petnajstletna, suha kakor prot. Zelo jo je bilo sram dolgih rok in nog, ki ni vedela, kam ž njimi. Kljub temu pa je hitro opazila, da jo gleda sodni pripravnik z dolgimi, poželjivimi pogledi. Še bolj jo je postalo sram mršavih rok, na skrivaj se je pa često po vse ure gledala v zrcalu in lišpala. Nekoč, ko je prišel pripravnik, je ukradla materi iz omare starinski modrc ter si ga opela čez suha prsa.

Doktor ji ni bil všeč, kljub svojemu prijetnemu vedenju je imel nekaj na sebi, česar se je bala. Če se je kdaj nepričakovano pojavil pred njo, je dobila nenaden, komaj premagljiv nagib, da bi se prihulila k tlom, kakor pred udarcem, ali pa bi kam pobegnila. Vendar pa ji je prijalo, da jo poželi.

Na učiteljišču, kamor je zahajala v bližnje mesto, je pa imela tovariša, na katerega je bila zelo navezana. Sicer ji ni prišlo niti na um, da bi bilo to kako „razmerje“, le zelo rada se je potepala ž njim po mestu in imela je silo prijeten občutek, če jo je prijel kdaj za roko, kadar sta se v mestu zakesnila in se nato podila čez travnike proti domu.

Potem se je iznenada pojavil neke nedelje doktor v hiši v črni obleki, s šopkom v roki in s silo svečanim obrazom. Bolestno se ji je zadrnilo grlo in na mah je bila vsa polita s solzami. Oče je bil ves blažen, z usmiljenjem in sramovanjem v srcu ga je morala gledati, kako se je klanjal s svojo ubogo, ponižno sivo glavo pred gospodom.

Tedaj se je nenadoma zavedla, da ne bi smela dopustiti, da je hodil doktor toliko okoli nje in da je sedaj vse izgubljeno. Še najhuje pa je bilo to, da jo je šele tedaj z vso krutostjo obšlo spoznanje, da ljubi onega drugega, tovariša, in da bo izvršila nad njim grozno izdajstvo. Toda bilo je že prepozno. Ubogega očeta ni mogla tako razočarati, ni mu smela vzeti njegovega ponosa.

Tako je pristala na poroko. Izprosila si je vendar samo še to, da so ji dovolili dokončati učiteljišče. Dejala je, da se nikdar ne ve, ali ne bo še kedaj potrebovala svojih študij, v resnici pa je hotela s tem samo zavleči poroko in doseči, da bi bila še nekaj časa v bližini svojega ljubljene-
nega tovariša.

Zakon jo je razočaral še mnogo bolj, kakor je to že naprej pričakovala. Menila je, da se dá vendarle živeti s spodobnim, olikanim moškim

tudi brez ljubezni v srcu. Toda v najkrajšem času je morala izprevideti, da je to nemogoče. Po poročni noči se je počutila kot opljuvana. Najrajši bi pobegnila domov k očetu v naročje, toda prav zaradi njega je morala vztrajati.

Bila je pa še tako otročja, da je zaupala možu svoje prijateljstvo do sošolca. Upala je, da bo imel poslej več razumevanja zanjo in tudi več obzira. Toda dosegla je prav nasprotno, sedaj si jo je hotel mož za vsako ceno dokončno prilastiti. Zanosila je. Zanosila že v prvem mesecu zakona.

Tedaj je začela bruhati. Bruhala je vse dni tako, da se je hotelo iztrgati drobovje iz nje. Mož pa jo je začel *tepsti*. Kakor se to zdi neverjetno, toda vedno je kričal na njo, kadar jo je videl bruhati, in večkrat se je njegov srd stopnjeval tako daleč, da jo je udaril. To pa zavoljo tega, ker se je zaradi njenega bruhanja posvetoval z nekim zdravnikom, ki mu je dejal, da bruha noseča žena takrat, kadar se ne počuti srečno v zakonu in noče imeti z dotičnim možem otroka.

Zasovražila je moža in plod, ki ga je imela v sebi. Zatekla se je proti volji moža k neki „dobri“ ženi, ki ji je pomagala. Mož jo je zapodil od sebe. In ko je prišla domov vsa razbolena ter z edino željo, da se nasloni očetu na rame, jo je zapodil tudi on, češ, da noče imeti v hiši take ničvredne osebe.

Ločila se je od moža, toda ta je izvedel ločitev tako, da se ni mogla nikoli več postavno poročiti z drugim možem.

Dobila je službo učiteljice, potikala se je po raznih krajih, dokler ni slednjič našla pokoja v oddaljeni hribovski vasi. Tu se je zalezla v svoje delo in naposled po mnogih letih našla mir.

V teh hribih je službovala že nad deset let. Bila je mirna in zadovoljna, v zadnjih letih pa se je začela oglašati v njej silna želja po otroku. Hotela je imeti otroka, s katerim bi na novo zaživela, na novo vzrastla.

V svoji hribovski vasi ni imela vseh deset let nobenega moškega prijatelja. Večkrat je opazovala kakega krepkega kmečkega fanta in dobila nagon, da bi se mu darovala. Toda kakor hitro je izpregovorila s kom besedo, začutila sirov dotik, se je splašila in pobegnila. Tako se je morala polagoma vživeti v zavest, da bo ostala vedno neblagoslovljena.

Tedaj je pa iznenada prišlo. V njene hribe je dospel na počitnice k svojim kmečkim sorodnikom mlad fant, skoraj še deček, šestnajstleten študent. Hodil je naokoli s slikarskim stojalom. Takoj, ko je prvič uprl v njo oči, je opazila v njih brezmejno poželenje, obenem pa vdano spoštovanje do njene zrele lepote. Ko se ji je plaho približal, je začutila

sprva do njega skoraj materinsko nagnjenje; toda kmalu se je zbalala zanj, začutila, da mu mora darovati vso svojo ženskost, da ne bo poželel nobene druge. Zelo se je razžalostila kesneje, ko je zvedela, da je bolan, jetičen, da je samo zaradi tega prišel v hribe. Varal je samega sebe, da je pustil šolo, ker je odkril v sebi slikarski talent in se namerava odslej posvetiti le umetnosti. V resnici pa je bil neozdravljivo bolan in je prišel v hribe umirat.

Ni imel izvežbane roke, toda slikal je čudovito nežne, kakor dih rahle paste. Pokrajine, čez katere je bila razlita zadnja rahla, trepetajoča luč, luč solnca, preden za vedno zatone.

Sprva se je sramovala pred njim ter si delala očitke. Ko pa je videla njegove brezupne, proseče oči, ki so vedele, da bo umrl, ne da bi kdaj živel, se je brezumno vrgla v njegovo poželenje. Sledili so neskončno opojni dnevi. On je s tako ponižnostjo in s takim spoštovanjem ljubil njeno telo, da se ji je zdelo vredno, da ga je čakala vse življenje. Nikdar ni mogel noben moški z večjo hvaležnostjo sloneti ob kolenih žene.

Od vsega začetka se je zavedala z vso odločnostjo, da hoče od njega otroka. In hotela je, da bi vedel to tudi on. Toda ko mu je prvič rahlo namignila, se je takoj zelo zbegal in izprevideti je morala, da se tega boji. Kljub temu, da je vedel, da je zapisan smrti, se je še vedno varal z upanjem, da bo nekoč ozdravel in zaživel življenje, v katerem zanj ne bo moglo biti prostora. Žalostilo jo je to, vendar je odpustila njegovim mladim letom in ga hvaležno ljubila dalje. Da je že več mesecev noseča, je nosila v sebi kot blaženo skrivnost in ni nikdar več o tem govorila.

Ko se njeno stanje že ni dalo več dobro prikrivati, je izrabila malenkosten, priložnosten prepirček ter se poslovila od njega. Z razbolelim srcem se je ločila od svojega mladega boga, ki se je ponižal k njej in jo blagoslovil, toda v njenem telesu je klical že drug glas in jo terjal samo zase. Prosila je za premestitev in odšla.

In sedaj leži tu in prosi, da bi ji rešili otroka.

*

Zjutraj ob osmih sem predal službo svojemu nasledniku. Že kmalu popoldne so pri učiteljici zopet nastopili popadki in mučila se je nečloveško vso dolgo noč. Ne da bi se za hip odstranil, sem sedel ves čas pri njej in jo držal za roko. Neštetokrat sem ji skušal dopovedati, da zanj ni več druge rešitve nego razkosanje deteta, pa me je vsakokrat brezupno pogledala in se ni upala nato dolgo nič zaječati, da ne bi izdala svojih bolečin. Da, večkrat se mi je skušala celo še nasmehni, pa je bil le beden poskus nasmeha.

Ostal bi pri njej še po službi, pa nisem mogel več premagovati spanca. Večkrat sem se zalotil na tem, da bi kmalu omahnil na posteljo.

*

Iz porodne sobe zgoraj so se začuli nemirni, prehitevajoči se koraki. Planil sem iz mučnega spanja ter se za silo oblekel. V porodni sobi se nekaj pripravlja.

*

Štiriintridesetletni učiteljici smo morali vzeti otroka. Stara prvesnica, tesna medenica, prezgoden razpok mehurja — pustili smo jo trpeti do skrajnosti, toda javljati so se že začeli vznemirjajoči znaki pretečega pretrganja maternice.

Sedaj leži sama v postelji, obrnjena v stran, in drgeta. Žalostno jo je gledati, kako drgeče.

Preden smo jo narkotizirali, je dejala, da si bo vzela življenje, če otrok ne ostane živ. Sedaj se ji nihče ne upa povedati. Sicer pa menim, da že ve, ker tako drgeče in nič ne vpraša. Upam, da se bo že kako pomirila; ko se bo opomogla, bo že prišlo samo po sebi, da se bo zopet veselila.

Človek mora skoraj res imeti kaj, česar se veseli, posebno če je tako zelo sam. Kako malenkost mora imeti, da čez dan čaka nanjo.

*

Mnogo se zgodi pri nas, včasih tudi kake žalostne stvari; tudi kake zelo žalostne stvari se včasih pripetijo.

ČLOVEK BREZ KRINKE

ROMAN — FRANCE BEVK

5

Prvi dnevi v ječi so mi bili celó v uteho. Zdelo se mi je le, da sem ubežal svetu. Ko so mi prisodili osem mesecev kazni, sem obstal kakor ukopan. To me je zadelo mnogo huje, kakor izguba hiše in trgovine. Na to skoraj mislil nisem. Bil sem razvajenec, ki ga življenje dotlej nikoli ni teplo. Do zadnjega sem tudi verjel, da bom oproščen. Koliko je meščanov, ki so naredili isto ko jaz, le na bolj zvit način. Zgodila se mi je krivica, v to sem trdno verjel. Res, zgodila se mi je krivica.

Ponižujoče življenje mi je zrahljalo živce in zdravje. Ne, obupa nisem poznal, kmečka narava je še premočno koreninila v meni. Poznal sem srd. Prej bi si nikoli ne bil mislil, da bom kdaj sovražil vse ljudi